

11. Словник іншомовних слів / Уклад.: С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. – К.: Наукова думка, 2000. – 680 с.
12. Словник української мови: в 11 т. / [ред. колег. І. К. Білодід (голова) та ін.]. – К.: Наукова думка, 1970 – 1980. – Т. 4: І – М / [ред. А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, П. П. Доценко]. – К.: Наукова думка, 1973. – 840 с.
13. Татур Ю.Г. Компетентность в структуре модели качества подготовки специалиста /Ю.Г. Татур // Высшее образование сегодня. – 2004. – №3.

Яворівська М.

Науковий керівник – викладач Гоменюк Г.В.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТЬ «КОМПЕТЕНЦІЯ» І «КОМПЕТЕНТНІСТЬ»

На сучасному етапі становлення освіти велику роль відіграє компетентнісний підхід до навчання. Важливим у навчальному процесі є високий рівень компетентності вчителів, що повинен бути спрямований не тільки на особистісний розвиток, але і зумовлювати формування компетентностей в учнів. Це б створило платформу для реалізації новітніх методів навчання та підвищення його ефективності.

В основі побудови змісту та організації процесу навчання математики є компетентнісний підхід, згідно з яким кінцевим результатом навчання предмету є сформовані певні компетентності, як здатності учня застосовувати свої знання в навчальних і реальних життєвих ситуаціях, повноцінно брати участь у житті суспільства та нести відповідальність за свої дії. [8, с. 2-3]

Варто зазначити, що у структуру компетентнісного підходу входять такі поняття, як «компетенція» та «компетентність». І. О. Зимня [4, с. 34–42] виділяє три основних етапи становлення компетентнісного підходу в освіті. Перший етап – це введення і розуміння того, що ж таке «компетенція» та «компетентність», а також знаходження відмінностей між ними. Другий етап – це використання цих понять у теорії та на практиці, вміння застосовувати їх у відповідній ситуації. Третій етап – це дослідження компетентності як освітньої наукової категорії та введення компетентнісного підходу в освітній процес. Нашим завданням є розібратися у кожному з цих етапів. Для цього розглянемо їх детальніше.

Основними об'єктами дослідження є поняття «компетенція» і «компетентність». В умовах сучасної освіти вони відіграють важливу роль у навчальному процесі і є визначальними у компетентнісному підході. Тлумаченням цих понять займалося і займається багато науковців та вчених, кожен із яких трактує їх по-різному, проте однозначність зберігається. Отже, можна говорити про актуальність цього питання.

Отже, що ж таке компетенція? Енциклопедія освіти [3, с. 409.] означає компетенцію як «відчужену від суб'єкта, наперед задану соціальну норму (вимогу) до освітньої підготовки учня, необхідну для його якісної продуктивної діяльності в певній сфері, тобто соціально закріплений результат». У свою чергу А. В. Хуторський вважає, що компетенція – це готовність людини до мобілізації знань, умінь, зовнішніх ресурсів для ефективної діяльності в конкретній життєвій ситуації. Це те, наскільки людина обізнана і досвідчена у певній сфері, щоб здійснювати продуктивну діяльність, спрямовану на помітний результат [17, с. 152]. Член-кореспондент Національної академії наук України О. І. Пометун зазначає, що компетенція – це інтегративне поняття, що містить такі аспекти: готовність до ціле покликання, готовність до оцінювання, готовність до дії, готовність до рефлексії [13, с.131]. Бібік Н. М. трактує компетенцію як соціально закріплений освітній результат. Тобто компетенції можуть бути виведені як реальні вимоги до засвоєння учнями сукупності знань, способів діяльності, досвіду, ставлень з певної налузі знань, якостей особистості, яка діє в соціумі. Педагог дає означення «компетенції» через такі, як «готовність до...», здатність до...» [14, с.49].

Аналізуючи те, як різні джерела діють визначення «компетенції» можна зауважити, що цей термін вживається у трьох значеннях: «1) як коло питань, в яких особа повинна бути обізнана; коло повноважень, делегованих суб'єкту (посадовцю, органу управління, групі і т.п.);

- 2) як досвід, інформаційний ресурс, знання в певній предметній галузі, якими володіє суб'єкт;
 3) соціально задана вимога до підготовки особи у певній сфері».

Варто звернути увагу на те, що ж таке компетентність. У тлумачних словниках термін «компетентність» пояснюється як поінформованість, обізнаність, авторитетність [2, с. 560]. Г. Коджаспірова у Словнику з педагогіки пише, що це «особисті можливості посадовця і його кваліфікація, що дозволяє брати участь в розробці певного кола рішень або вирішувати питання самому, завдяки наявності у нього певних знань, навичок; рівень освіченості особистості, який визначається ступенем оволодіння теоретичними засобами пізнавальної та практичної діяльності» [6, с. 133]. На думку А. Маркової, термін «компетентність» є «індивідуальною характеристикою ступеня відповідності вимогам професії; здатністю й умінням людини виконувати певні трудові функції» [7, с. 31]. Професор, академік Національної академії педагогічних наук України І. Зязюн говорить, що «компетентність як екзистенціональна властивість людини є продуктом її власної життєтворчої активності, ініційованої процесом освіти; як властивість індивіда вона існує в різних формах – як високий рівень умілості, як спосіб особистісної самореалізації (звичка, спосіб життєдіяльності, захоплення), як деякий підсумок саморозвитку індивіда, форма вияву здібностей тощо» [5, с. 17].

Узагальнюючи все це, можна сказати, що кожен із цих науковців трактує компетентність як певні знання, навички та уміння, потрібні для досягнення мети у процесі навчальної діяльності. Це певна база індивідуальних особливостей, завдяки яким можна здійснювати освітній процес, застосовуючи їх на практиці. Під компетентністю розуміють здатність пристосуватися до відповідних обставин, вміння вирішувати поставлені завдання, аналізуючи їх під різним кутом зору. Компетентність – це володіння певною компетенцією (за А. В. Хуторським) [16]. Можна сказати, що компетентність розглядається, як активний прояв компетенції, тобто як поняття, що є ближчим до “знаю як”, аніж “знаю що” [4, с.38].

Отже, виходячи із вище сказаного можна зробити висновок, що два поняття «компетентність» і «компетенція» базуються не лише на трьох засадах, що лежать у їх основі, тобто на «знаннях», «уміннях» та «навичках». Без цих понять реалізація навчальної діяльності практично не можлива, тому збір та удосконалення цих факторів є необхідний для якісного рівня освіти.

Деякі із науковців вважають, що терміни «компетентність» та «компетенція» є синонімічними, дехто ж навпаки чітко розрізняє їх, проте беззаперечним є той факт, що ці поняття взаємопов'язані та взаємозалежні, одне базується на іншому, з одного впливає інше.

«Компетентність» - це ширше поняття, яке включає у себе певні «компетенції». Можна навіть сказати, що «компетентність» - це «компетенція» у дії. Адже, компетенція спирається на сукупність певних вмінь, здатностей, навичок, якими володіє людина, що є необхідними їй для здійснення результативної діяльності, спрямованої на прогресивну роботу у сфері освіти, на самовдосконалення та самореалізацію. Компетентність, виходячи із цих якостей, націлена на виконання конкретних дій, що породжують перспективний видимий результат.

А. Богуш підкреслює, що термін „компетенція” використовується там, де мова йдеться про навчання і виховання, а „компетентність” є комплексною характеристикою особистості, яка вбирає в себе результати попереднього психічного розвитку [15]. М. Пентиліук також доповнює цю думку, вважаючи, що компетентність може виявляти людина, яка має конкретні знання у певній галузі, але виявляє їх за допомогою мови [11, с. 51].

А. В. Хуторський, доктор педагогічних наук, академік Міжнародної педагогічної академії, дає наступні тлумачення зазначених термінів: «компетенція – відчужена, задалегідь задана соціальна вимога (норма) до освітньої підготовки учня, необхідна для його ефективної продуктивної діяльності в певній сфері; компетентність – володіння учнем відповідною компетенцією; якість особистості (сукупність якостей) учня та мінімальний досвід діяльності в певній сфері».

Тобто можна зробити висновок, що компетентність і компетенція є взаємодоповнюючими поняттями; компетентність являє собою поняття більш загальне і може складатися із сукупності окремих компетенцій; компетентність притаманна людині, а компетенції –діям, однак саме діяльність виступає їх узагальнюючою характеристикою. [12]

Для з'ясування відмінності щодо сутності понять «компетентність» і «компетенція» дослідники Ю. Г. Одегов та Г. Г. Руденко наводять такий приклад. Те, що фахівець служби управління персоналом знає про працівника, техніку, технологію та організацію праці — це його компетентність у даних питаннях. Водночас те, як він відповідає на питання потенційного працівника, як надає йому додаткову інформацію — все це і буде визначати його ефективність як фахівця та відноситься до його компетенцій [9, с. 596]. Тобто Ю. Г. Одегов і Г. Г. Руденко під компетенцією розуміють аспекти поведінки, які стоять за компетентним виконанням роботи. [1]

Суперечливими є сприйняття цих понять у М. С. Голованя та В. О. Калініна. Калінін стверджує, що компетентність є більш широке поняття, яке характеризує і визначає рівень професіоналізму особистості, а її досягнення відбувається через здобуття необхідних компетенцій, що складають мету професійної підготовки фахівця (Калінін В. О., 2005, с.8). М. С. Головань, стверджуючи, що поняття «компетенції» пов'язане зі змістом сфери діяльності, а «компетентність» завжди стосується особи, характеризує її здатність якісно виконувати певну роботу. Ці поняття «знаходяться у різних площинах» (Головань М. С., 2011, с. 230) [13].

Такі терміни, як «компетенція» й «компетентність» слід розрізняти. Компетенція визначається певною організацією, установою, державою як наперед задана вимога до знань, умінь, навичок, якими повинна володіти особистість, для успішної діяльності в межах тієї сфери, де ця діяльність буде здійснюватися. Компетентність є надбанням самої особистості, визначає якісний рівень, засвоєння в наслідок навчання, знань, умінь навичок та здатності застосувати їх, на основі власного досвіду, в процесі здійснення певної діяльності. Компетенція пов'язана з певним видом діяльності, тоді як компетентність – з особистістю, з її внутрішніми якостями та здібностями [3].

У статті «КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ЯК ОСНОВА НОВОЇ ПАРАДИГМИ ОСВІТИ» О. І. Гулай [10, с.49] компетенція – це ціль освітньої діяльності, а компетентність – міра, ступінь, повнота її досягнення конкретним суб'єктом освітньої діяльності. Кінцевим результатом навчання є сформованість компетентностей людини, перенесення акцентів з рівня знань суб'єктів навчання на їх уміння використовувати інформацію для вирішення практичних проблем.

Отже, суперечки щодо схожості та розбіжності понять «компетенція» та «компетентність» продовжуються тривалий період. Хтось пояснює свої думки з такої точки зору, що зазначені категорії є синонімічними, хтось навпаки – обґрунтовує їх як чітко розмежовані, проте між якими зберігається взаємозв'язок, при чому «компетентність» включає «компетенцію».

ЛІТЕРАТУРА

1. В. А. Савченко «ПРО СПІВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «КОМПЕТЕНТНІСТЬ», «КОМПЕТЕНЦІЯ» ТА «ПРОФЕСІЙНА ПРИДАТНІСТЬ».
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел]. – К. ; Ірпінь : ВТФ „Перун”, 2009. – 1736 с.
3. Енциклопедія освіти / академія педагогічних наук України, головний Е 64 ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
4. Зимняя, И. А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования / И. А. Зимняя // Высшее образование сегодня. – 2003. – № 5. – с. 34–42.
5. Зязюн І. А. Філософія поступу і прогнозу освітньої системи / Педагогічна майстерність : проблеми, пошуки, перспективи : [монографія] / Зязюн І.А. – К. ; Глухів : РВВ ГДПУ, 2005. – С. 8–10.
6. Коджаспирова Г. М. Словарь по педагогике / Г.М. Коджаспирова, Коджаспиров А.Ю. – М. : ИКЦ „МарТ” ; Ростов н/Д „МарТ”, 2005. – 256 с.
7. Маркова А. К. Психология профессионализма / Маркова А.К. – М. : Знание, 1996. – 308 с.
8. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. - с. 2-3.
9. Одегов Ю. Г., Руденко Г.Г. Экономика персонала. Часть 1. Теория: Учебник. — М.: Издательство «Альфа-Пресс», 2009. — 1056 с.
10. О. І. Гулай «КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ЯК ОСНОВА НОВОЇ ПАРАДИГМИ ОСВІТИ». – с.49.
11. Пентилюк М. І. Актуальні проблеми сучасної лінгводидактики : збірник статей / Пентилюк М.І. – К. : Ленвіт, 2011. – 256 с.

12. Рібцун Ю. В. Застосування компетентнісного підходу у спеціальній дошкільній освіті дітей із ОМЗ / Ю. В. Рібцун // Вісник Інституту розвитку дитини : зб. наук. пр. –Вип. 23. –К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. –С.115–120. –(Серія «Філософія. Педагогіка. Психологія»).
13. С. В. Лейко «ПОНЯТТЯ «КОМПЕТЕНЦІЯ» ТА «КОМПЕТЕНТНІСТЬ»: ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ».
14. Ушаков Д. Н. Толковый словарь современного русского языка / Д. Н. Ушаков; под ред. Н. Ф. Татьянченко]. – М.: Альта-Пресс, 2005. – 1216 с.
15. Формування мовної особистості на різних вікових етапах : монографія / [Богуш А.М., Трифонова О.С., Кисельова О.І. та ін.] ; за ред. акад. А.М. Богуш. – Одеса : ПНЦ АПН України, 2008. – 272 с.
16. Хуторской А.В. Ключевые компетенции и образовательные стандарты [Электронный ресурс] / А. В. Хуторской // Эйдос.–2002. –23 апреля. –Режим доступа к изд. : <http://www.eidos.ru/journal/2002/0423.htm> .
17. Хуторской А. В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования / А. В. Хуторской // Ученик в общеобразовательной школе. – М. : ИОСО РАО, 2002. – с. 135–157.

Зозулич М.

Науковий керівник – доц. Сорока Т. П.

ВИВЧЕННЯ ТЕМИ «ІНФОРМАЦІЙНІ ЗНАКИ» В КУРСІ ТОВАРОЗНАВСТВА

Товарознавство є важливою навчальною дисципліною, яка формує профіль товарознавця. На сучасному етапі розвитку українського ринку товарів та послуг об'єктом діяльності фахівців є цілеспрямована діяльність щодо забезпечення ефективності технології торговельних процесів, ідентифікації товарів, управління асортиментом, проведення експертизи товарів і тари, удосконалення організації торгівлі та комерційної діяльності в цілому. Вивчення нормативної дисципліни «Товарознавство» передуює засвоєнню знань спеціальних розділів товарознавства харчових продуктів і товарознавства промислових товарів, що передбачає засвоєння студентами знань про інформаційні знаки.

Питання вивчення теми «Інформаційні знаки» в курсі товарознавства знайшли відображення в працях вітчизняних науковців. У дослідженні піднятої проблеми особливо важливими є наукові роботи А. Дубініної, Г. Дейниченко [6], Ю. Жука [7], І. Ліфіц [1], М. Ніколаєвої [2], Н. Орлової [3], Г. Пугачевського, Е. Стефаніка [4], І. Сирохман [5], Л. Титаренко [8], Т. Щербакової [6] та ін. Більшість вчених не акцентують увагу на вивченні інформаційних знаків студентами, зосереджуючись лише на загальній інформації з маркування товарів. Викладене вище обумовило актуальність проблеми та вибір теми дослідження.

Мета статті – обґрунтувати особливості вивчення теми «Інформаційні знаки» в курсі товарознавства.

В умовах ринкових відносин зростає роль інформації про товари, оскільки споживачеві важко розібратися в різноманітті існуючих і нових товарів і зробити правильний вибір. З іншого боку, інформація необхідна і для виробника продукції. Він повинен відстежувати виготовлення нових товарів, їх конкурентоспроможність для прийняття рішень про припинення виробництва окремих товарів і розробці нових. Товарознавство озброює студента знаннями, необхідними для виконання фахових товарознавчих функцій: приймання товарів; оцінки їхньої якості; створення необхідних умов зберігання тощо.

Важливою проблемою товарознавства, з якою ознайомлюються студенти, є маркування – текст, умовні позначки або малюнок, нанесені на пакування і (або) товар, а також інші допоміжні засоби, призначені для ідентифікації товару або окремих його властивостей, надання інформації про виготовлювача (виконавця), кількісні та якісні характеристики товару [6]. У маркуванні відображаються відомості про виробника, стандарти, яким відповідає товар, сертифікацію, гарантії виробника, термін служби товару та його споживчі властивості [8]. Інформаційну функцію маркування як один із засобів товарної інформації вважають основною [1]. Найбільша питома вага припадає на основну та споживчу інформацію, менша – на комерційну [7]. Ідентифікуюча функція забезпечує простежуваність товарних партій на всіх етапах руху товарів [4].

Студенти дізнаються, що маркування може включати три елементи: текст, малюнок і умовні позначки, або інформаційні знаки [2]. Ці складові відрізняються співвідношенням і сту-